

**Antoni Jackowski, Izabela Sołjan, Elżbieta Bilaska-Wodecka,
Religie świata, Szlaki pielgrzymkowe,
Poznań 1999, Wydawnictwo KURPISZ, stron 346,
Wielka Encyklopedia Geografii Świata, tom XV**

Prof. dr hab. Antoni Jackowski jest wybitnym znawcą zagadnień geografii religii. Swoje naukowe zainteresowania skupia szczególnie na problematyce migracji pielgrzymkowych. I tutaj z pełną odpowiedzialnością trzeba stwierdzić, iż pośród świeckich badaczy tego zagadnienia jest on najwybitniejszym naukowcem na terenie Polski. Pracę badawczą rozwija wraz z zespołem utworzonego przez siebie Zakładu Geografii Religii w Instytucie Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Umożliwia mu to nie tylko prowadzenie poszukiwań z kompetencją i na szeroką skalę, ale osiągnięcie naukowych wyników, które cechuje fachowość i głęboka znajomość przedmiotu. Współautorki recenzowanego dzieła dr Izabela Sołjan i dr Elżbieta Bilaska-Wodecka są członkami rzeczonego zespołu badawczego. W swych kilka miesięcy temu obronionych pracach doktorskich rozwiązywały zagadnienia z zakresu geografii religii czym potwierdziły naukową kompetencję na tym polu wiedzy.

Nowy tom Wielkiej Encyklopedii Geografii Świata stanowi owoc wieloletniej pracy wskazanego wyżej zespołu naukowego. Całość ma charakter monografii. Część pierwsza w syntetyczny sposób opisuje zjawisko religijności w dziejach człowieka oraz prezentuje rozmieszczenie religii na świecie a następnie w Polsce. Część druga przechodzi do meritum sprawy: przedstawia kolejne wielkie religie monoteistyczne: judaizm, chrześcijaństwo oraz islam. Część trzecia skupia się na innych religiach, głównie azjatyckich. Po rzeczowym przedstawieniu każdej z religii, a więc jej powstania, założeń doktrynalnych historii, rozprzestrzeniania się, organizacji wewnętrznej, form kultu, autorzy przechodzą do opisu wędrówek pielgrzymkowych charakterystycznych dla danej religii. Ujmują zagadnienie szeroko. A więc nie tylko, jako geografowie, ukazując kierunki pątnicznych migracji, ich natężenie i formy. Idą w głąb, rysując historię, złożone motywacje, znaczenie społeczne i religijne pątnictwa. Można więc powiedzieć, że podchodzą do zagadnienia w sposób interdyscyplinarny. Takie ujęcie w zasadniczy sposób podnosi walor opracowania. Nie zacieśniając się do jednostronnego spojrzenia ukazuje zagadnienie integralnie.

Mamy zatem w nowym tomie encyklopedii najpierw syntetyczne vademecum największych religii świata, pozwalające w łatwy sposób zapoznać się z każdą z nich. Opis danej religii pomaga w lepszym zrozumieniu genezy i sensu migracji pielgrzymkowych, które zrodziły się w jej ramach. Następnie bardzo interesującą i bogatą w szczegóły panoramę zjawiska pielgrzymowania. Ujęcie fenomenu pielgrzymowania w tak szeroki i przekrojowy sposób pozwala na dostrzeżenie go jako zjawiska globalnego, powszechnego, charakterystycznego dla każdej religijności.

Wydawnictwo wykorzystuje wszystkie współczesne możliwości prezentacji i ilustracji danych, a więc tabele, wykresy, mapy, grafiki, wyróżnienia istotnych myśli a przede wszystkim bogaty materiał zdjęciowy. Wymagało to mrówczej pracy zespołu przygotowującego encyklopedię. Można wskazać choćby tylko zróżnicowany i obfity materiał zdjęciowy, który zmuszał bądź do osobistej pracy w terenie, bądź poszukiwań w archiwach lub u innych fotografików. Przyczyni się to z pewnością do lepszej percepcji treści dzieła przez czytelników.

Trzeba podkreślić, że jak dotąd na współczesnym polskim rynku naukowym nie pojawił się monograficzny tom omawiający zagadnienie pielgrzymowania w tak obszerny i przekrojowy sposób. Owszem, mieliśmy do czynienia z pewną ilością mniejszych, cząstkowych publikacji z tej dziedziny. Tu trzeba wspomnieć wydane już wcześniej pozycje Profesora Antoniego Jackowskiego, w których przygotowywał kompleksowe ujęcie zagadnienia. Nie ukazało się tego rodzaju dzieło nawet w literaturze teologicznej, która to przecież w naturalny sposób winna objąć problematykę pielgrzymek. Piszący te słowa teolog musi stwierdzić, że recenzowany tom encyklopedii nie tylko nie stoi w sprzeczności z ujęciami teologicznymi, ale także dla teologów będzie stanowił znakomitą pomoc w ich badaniach. Recenzent jest przekonany, że wydany tom encyklopedii posłuży jako podstawowa pomoc dla wielu innych badaczy rozmaitych dziedzin nauki chcących pogłębiać znajomość zagadnienia religijnych migracji. Po wydawnictwo sięgną z zainteresowaniem także inne osoby zaciekawione problematyką kultury religii i pielgrzymowaniem. Tu dodać trzeba, iż rozwijający się bardzo dynamicznie ruch pielgrzymkowy wymaga coraz większego profesjonalizmu ze strony jego organizatorów. Obserwuje się potrzebę kompetentnych, na wysokim poziomie publikacji, które posłużą praktykom, np. biurom turystycznym i pielgrzymkowym, przewodnikom i innym animatorom turystyki. Encyklopedia z pewnością stanie się tu jednym z podstawowych podręczników.

Reasumując, trzeba jeszcze raz podkreślić wielki naukowy walor nowego tomu encyklopedii. Praca jej autorów stanowi zasadniczy wkład w rozwój wiedzy, szczególnie postęp stosunkowo nowej jej gałęzi, jaką stanowi geografia religii. Przeciera ona szlaki i ustala metody tejże dziedziny nauki. Wydana pozycja wymagała wieloletnich wysiłków i zasługuje na szczególne uznanie.